

Пише:
Небојша
Јанковић

Ванкувер, март 2009.

СОЦИЈАЛИЗАМ АМЕРИЧКИХ БОЈА

Замислите овакав сценарио: Године 2035-те, група руских академика објављује студију “Амерички пут у Социјализам”. У њој се поред осталог каже да све почиње великом кризом крајем прве деценије века и економским “стимулус пакетима” америчких председника Буша и Обама којима се врши револуционарна ревизија капиталистичког система.

У студији се затим, не без одређеног поноса, истиче да је на ову опасност међу првима указао тадашњи руски Премијер (претходно Председник) Владимир Путин под чијим ће се благородним руководством Русија, као једна од ретких земаља света, спасити срљања у овакву идеолошку катастрофу!

Ово је, наравно, политичка фантастика, скоро у свему. Ако се изузме оно што је Путин заиста рекао пре неколико месеци на економском скупу у швајцарском граду Давосу. Коментаришући начин на који нова америчка администрација намерава да се суочи са економском кризом руски Премијер је рекао дословно следеће: “Ми у Русији веома добро знамо шта се дешава кад држава преузме командну улогу у привреди. Имали смо то у СССР-у који је због тога и пропао!”

Ко ће то боље знати од њега, бившег КГБ-овца – сложили су се одмах водећи амерички конзервативци Раш Лимбо, Њут Гингрич и Лу Добс (шта би тек рекао сенатор Макарти да је жив?). И тако дођосмо дотле да нас “ружне речи” Социјализам, Прерасподела Богатства, Класна Завист и Класни Рат свакодневно шамарају са ТВ-екрана. А да притом мало ко зна шта говори и о чему се, заправо, ради.

Маркс & Лењин, Брант & Палме, у истом лонцу

За разумевање тоталног америчког одијума према свакој левој идеји потребно је водити рачуна о времену у коме он настаје у свом садашњем облику. Ради се о раздобљу послератне блоковске конфронтације, о времену Гвоздене Завесе и Хладног Рата. Међутим, да би смо открили дубоке корене америчке аверзије према левици потребно је отиснути се у нешто даљу прошлост и ту се срећемо са занимљивим феноменом.

Са једне стране, развој америчког друштва с почетка прошлог века био је, ма како то парадоксално звучало, потпуно у складу са изворном марксистичком доктрином која је предвиђала да ће до продора социјалистичких идеја доћи најпре у најразвијенијим земљама света, а не у спахијско-кметској, заосталој Русији. Подсетимо се, укратко, да је управо у Америци дошло до стварања модерног радничког покрета и организованих и моћних струковних синдиката. У њих је (претежно у АФЛ ЦИО) данас учлањено више од 80 милиона радника. До процвата левих идеја долази уочи и за време Велике Економске кризе крајем двадесетих година и Рузвелтовог New Deal-а после кога ће Америка поново кренути стазама просперитета.

Но, и поред тога што су леве идеје у комбинацији са државним интервенционизмом биле носилац економског опоравка, сам термин социјализам био је изразито пежоративан. Увек је био синоним за реал-комунизам каква је “грађен” у Совјетском Савезу, касније Кини и другим земљама без икакве демократске традиције. По инерцији у исти кош трпани су касније и социјалдемократски покрети у Европи, чак и у оним земљама којима се, као Брантовој Западној Немачкој, Митерановој Француској, или Шведској Улофа Палмеа са политичке стране није имало шта приговорити. Њима је са америчке стране ипак замера претерано уплитање државе у привреду, дестимулативан порески систем и велика социјална давања која наводно спутавају конкуренцију и од радништва чине “привилегован друштвени слој!!”.

А кад би аргумената понестало прибегло би се чувеној флоскули да такав систем можда и може да функционише у Шведској, али не и на овом континенту јер је у својој бити – неамерички! И, Schluss...

Ради, трпи и вребај прилику

Звучи чудно, али све ми се чини да су можда најбољи интерпретатори ове традиционално америчке социјално-политичке доктрине наши емигранти из неколико генерација које су нам претходиле. Њима је све на први поглед јасно – свет се дели на Добро и Зло, на оно што јесте и оно што није “американски”.

Американски је, пре свега, ћутати, трпети и радити, а прилика ће већ једном доћи сама по себи. А ако и не дође, дотле ћеш већ уштедети нешто пара за пензију, за “црне дане”, или за дрвени сандук у коме ће те послати на последње путовање ка “родној грудии”. И све је то твоја брига, а не државна. Није ово Комунизам. И, опет..Schluss...

Све ово у историјском контексту није тешко разумети. Јер, Америка је у првом столећу после Декларације о Независности заиста била огромна, пушта и богата земља са шансом за сваког ко је био спреман на разик. Ово, наравно, после геноцида током кога су милиони припадника Првог Народа практично

збрисани са лица (њихове) земље.

Но, и касније, када је нестало злата у Ел Дораду, кад уминуше златне, нафтне и остале “грознице”, принцип је у основи остао исти: Ако си припадник прве генерације емиграната, твоје се зна – распродаш све што си имао, пређеш “бару”, ћутиш, трпиш и радиш оне послове које рођени Американац не би ни у лудилу да би под старе дане причао деци како је некада Америка била земља рада, реда и слободе.

А твоја деца, сада већ етаблирани Амери, гледају те и слушају као да си пао с Марса. Са истом оном неверицом са којом гледају ТВ-репортаже о милионима Хиспаноса који прелазе Рио Гранде да би радили исте оне прљаве и слабо плаћене послове које си ти некада радио верујући да је и то део Америчког Сна.

Боја Мачке

Истине ради треба признати да је овакав модел привредног раста заснован на социјалној мобилности нових емиграната и њиховом лаганом кретању навише лествицама друштвеног успеха деценијама био (и остао) главна покретачка снага америчке привредне машине. У тренутцима кризе на сцену, међутим, ступа нека нова логика. То је показао и Рузвелтов New Deal и то у време у коме је постојала много већа опасност да примена “неамеричких” лекова за привредне невоље озбиљно доведе у питање саме темеље америчке демократије.

Не треба сметнути с ума да се ради о раздобљу у коме су и у самој Америци постојале озбиљне политичке снаге које су са великим симпатијама гледале на руску бољшевичку револуцију. То је

такође време у коме један други тоталитаризам – Хитлеров у Немачкој – у циљу привредног опоравка и смањења незапослености примењује исто оно што и Рузвелт у Америци – масовне јавне радове на саобраћајницама и инфраструктури. Није ли то и један од ударних сегмената Обаминог “привредног стимулуса”? И каква је данас реална опасност да то озбиљно угрози темеље америчког капитализма?

Одговор, у свој својој амбивалентности је ипак негативан, мада су промене у систему неизбежне. Јер, као и Кинези који кажу да “није важно које је боје мачка уколико лови мишеве,” и Американци су практичан народ. Систем ће се зато мењати али само у мери у којој је потребно да би опстао и да би Америка, у међузависности и садејству са поменутом Кином, и у овом веку “владала светом”.

Дакако, губитници у новом мешању карата (власници технологија којима је време истекло, међународни нафташки картели) налазиће у Америци своје лобисте који ће народ још неко време плашити комунизмом или некаквим новим социјализмом “америчких боја”. Све то, међутим, неће имати много ефекта у ситуацији у којој 30 милиона Американаца већ “живи у Комунизму” купујући храну “на тачкице” (food stamps). Као и ми, деца, у Титовој Југославији педесетих година.

Биће, наравно, и страних аналитичара надахнутих праведним анти-американизмом који ће све ово понављати у још оштријој форми. Читам тако ових дана на једном нашем сајту како нова америчка администрација само што није национализовала цео банкарски систем и како “неке снаге” у Пентагону већ припремају војни удар. Предпостављам да је следећа вест да је Обама одлучио да формира middle class – батаљоне за Одбрану Револуције и да ће у ту сврху мобилисати све власнике дугих и кратких цеви у земљи, њих 150 милиона. Биће то Црвена Армија о којој је Лав Троцки могао само да сања!

Звучи занимљиво, зар не? Можда, али ту врсту “нове српске политичке мисли” нећете наћи на страницама “Кишобрана”. Ово је ипак озбиљна новина.

subscription - пријемница

Пријемница се на листи КИШОБРАН и прилаже чек у вредности \$36.00 (12 бројева - 12 issues)

IME (NAME): DATUM (DATE):

ADRESA (ADDRESS):

TEL /FAX:

E-MAIL: POTPIS (SIGNATURE):

Make cheque or money order payable to: KISOBRAN

КИШОБРАН
НАЈЗАПАДНИЈЕ СРПСКЕ НОВИНЕ

Поштом
овај лист, у
поштом је
на доњу адресу,
и следећих
дванаест бројева
КИШОБРАН-а баш
свиже поштом.

КИШОБРАН, #368-3495 Cambie Street, Vancouver, B.C. V5Z 4R3